

ΟΙ ΛΟΥΤΡΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ*

ἘΠΙ πολλά ἔτη ἀπουσίαζον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὅταν μὲ ἠρώτων διὰ τοὺς ὀνομαστοὺς λουτροὺς τῆς μὲ ἤρεσκε ν' ἀναπολῶ τὰς παιδικάς μου ἀναμνήσεις καὶ τὰς διασκεδάσεις τοῦ λουτροῦ, τὰς ὁποίας διοργανοῦσιν αἱ γυναῖκες τῆς Πόλεως. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἀναπόλησίν μου διαφεύγει πᾶσα λεπτομέρεια καὶ πᾶς λεπτὸς χρωματισμὸς τῆς περιγραφῆς των, ἀλλὰ καὶ μ' ὅλα ταῦτα μὲ εἶνε αἰείποτε θελκτικὴ καὶ πάντοτε γλυκεῖα. Δὲν

εἶνε ἰδικόν μου σφάλμα. Γνωρίζετε πόσον εἶνε ζηλότυποι αἱ γυναῖκες. Σᾶς μεθύουν διὰ μόνου τοῦ ἀρώματος καὶ σᾶς παρέλκουν εἰς τὸ ἰδεῶδες των ὅπως ἀπροσφάστως. Τὸ δόλωμα τῆς ἡδονῆς σᾶς διαφεύγει ἢ ἀργὰ ἢ ἐνωρίς καὶ κατὰ

*ΣΗΜ.—Τὸ ὄνομα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐγκρίτου ἱατροῦ καὶ λογογράφου ἐκ τῶν διακεκριμένων κ. Ν. Βασιλειάδου δὲν εἶνε ἄγνωστον εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ἡμερολογίου, ἐν τῷ ὁποίῳ πολλά μέχρι τοῦδε ἀξιόλογοι διατριβαὶ αὐτοῦ ἐφιλοξενήθησαν, διακρινόμεναι διὰ τὴν χάριν, τὴν εὐφυίαν καὶ τὸ αἶσθημα. Ἦδη, παρὰ τὴν ἐπίμονον ἄρνησιν καὶ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ καλοῦ ἡμῶν συνεργάτου καὶ φίλου, παρατιθέμεθα τὴν προσωπογραφίαν αὐτοῦ, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης βεβαίως ἀξιώσεως ἢ ἀπλῶς ἐκ τῆς καθιερωθείσης ἄχρι τοῦδε ἀρχῆς τῆς εἰκονογραφήσεως τῶν ἡμετέρων δοκίμων συνεργατῶν.

τὰς δύο περιπτώσεις θὰ εἴσθε ἀκατάλληλοι. Ὡ, ἐνθυμοῦμαι τὸ ὕστατον ὅποτε διεκόπη τῶν λουτρικῶν μου ἀναμνήσεων τὸ νῆμα. Ἡμῖν μόλις ἐτῶν ἑννέα καὶ συνώδευα μὲ ἄλλας τῆς φίλας τὴν μαμά μου. Ὁ λουτρὸς ἦτο κατάμεστος. Ἐγυμνώθημεν, περιεβλήθη τὸ σινδόνι κάτασπρο, μὲ τὰ πλεκτὰ τὰ κρόσια, εἰσέρχομαι, ὅποτε κάποια παρετήρησεν ὅτι δὲν ἀρμόζει εἰς ἑννέα ἐτῶν ἄνθρωπον, ἄνδρα πλέον, νὰ λούεται μεταξὺ γυναικῶν καὶ κορασιῶν. Ἡ παρατήρησις μὲ κατέστρεψεν. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ μυσαρὸ τὸ βλέμμα μου νομίζω πῶς τὴν βλέπω ἔτι ὑψηλὴν, ὀλόξανθην καὶ ἐξαπλωτὴν παρὰ τὴν γοῦρνα τῆς νὰ ἔχη ἀκολάστως τὸ ἓνα πόδι εἰς τὴν ἀγκάλην ὀδαλίσκης, ἣτις μὲ τὸν ὀλόσγουρόν της τρίπτην διελεύχαινε τὸ ἀγαλματῶδες σῶμα, ὀλόθερμό καὶ περιλουσμένο ἀπὸ σαπωνάδα καὶ τὸν ἀγκῶνα ἀκουμβιστὸν ἐπὶ τῆς μαρμαρίνης γάστρας ὡς νὰ ζηλεύῃ ἡ ἰδία τὸ κάλλος καὶ τὴν πλαστικότητά της. Διατί ἡ παρατήρησις; Γυναικεία ἰδιοτροπία. Ὅπισθὲν της εἰς τὴν γοῦρνα μὲ βίαν οἱ κρουνοὶ χύνουν τὸ θερμὸ καὶ ψυχρὸ νερόν των ἀδιάκοπα καὶ τὸ ἀργυρὸ τὸ τάσι πλαταγίζει καὶ κυλίζει ἀπαλὸ νερὸ εἰς τὰ χρυσαῖα μαλλιά καὶ τὸ ἀφροπλασμένο σῶμα. Ἀλλ' ἡ παρατήρησις ἐκείνη κατὰ μ' ἀπεσκέπασεν. Ἐκηρύχθησαν ἐχθραὶ μου ὅλαι αἱ συντρόφισσαι, μὴ ἐξαίρουμένης οὔτε τῆς μαμᾶς μου. Μὲ ἐδίωξαν. . . Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐλησμόνησα ποτὲ τῆς σαπωνόφουσκαις καὶ τὰ τασάκια καὶ πόσον μὲ ἤρεσκε νὰ χαϊδεύωμαι εἰς τὰς ζεστὰς ζεστὰς ἀγκάλας, πλήρεις πρὸς με κολακείας—πέτε ἐξ ἐνστίκτου, πέτε διὰ τὴν μαμά μου. Καὶ τότε ὅταν βλέπω γυναῖκας καὶ παιδιὰ, ὅλα ἀτημέλητα καὶ μὲ πετάσους, νὰ πηγαίνουν σιγηλὰ καὶ ἐμπρὸς τὸν λουστρὸ μὲ τὴν καλαθοῦνα—χίλια δρῶ διὰ τὸ γεῦμα—μὲ τὰ ροῦχα εἰς τὴν ράχιν, μὲ γοργὴν μὰ καὶ γλυκεῖα ἀνατριχίλα πάντοτε μὲ περιχύνει διὰ πολλὰ περιστατικά, τὰ ὅποια ἀνειλίσσοντο ὅταν δὲν τὰ ἐνόουν καὶ μὲ ἀπεκόπησαν μόλις ἤρχισα νὰ ἐννοῶ.

Ἄ, εἶνε ζηλότυποι τόσο αἱ γυναῖκες, τόσο. . .

Καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσα ἔτη ἠθέλησα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν αὐτὸν λουτρὸν τῆς πόλεως. Ἀπ' ἐξω εἶνε χαμηλὸν τὸ κτίριον μὲ θόλους ὑψηλοὺς διατρήτους ἀπὸ παραθυράκια στρογγύλα τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου. Μόλις εἰσέλθης προβάλλει ἡ μαρ-

μάρινος αὐλή καὶ εἰς τὸ μέσον ἡ δεξαμενὴ μὲ μέγαλον πή-
δακα, νερό, νὰ ἀναβλύζη καὶ κύκλω ἡ πρώτη στοὰ ὀλίγον
ὑψηλά, ἐστρωμένη ἀπὸ ψιάθας, τουρκικὰ μιντάρια καὶ κρεβ-
βάτια κινητά. Πολύχρωμα σινδόνια, κυρίως πράσινα, κρέ-
μανται ἄνωθεν καὶ γύρω ἀπὸ ράβδους σιδηρᾶς, αἵτινες δια-
σταυροῦν καὶ παραλληλίζουσι τοὺς τοίχους τῆς αὐλῆς. Τράκ-
-τράκ, τράκ-τράκ κροτοῦν τὰ τσόκαρα τῶν περιπατητῶν
καὶ δύο-τρία καναρίνια ἀκατάπαυστα ξελαρυγγίζονται ἀπὸ
τοὺς κλωβούς των. Ὁ καθεὶς ὁμιλεῖ καὶ ἡ φωνὴ του, ὡς
νὰ εἶνε ἐγγαστρίμυθος, ἀντηχεῖ ἰσχυρὰ καὶ μὲ βραχνάδα
ἀληθῶς πρωτότυπον. Οἱ τοῖχοι ἀμφίβολοι εἰς τὴν καθαριό-
τητα εἶνε ζωγραφητοὶ μὲ ρυθμὸν τουρκικὸν καὶ ἀραβικὸν ἀπὸ
διαγράμματα σύμπλεκτα καὶ μισοσβυσμένα, κατὰ τύπον ἰε-
ρογλυφικόν, ἐνῶ ἐκ τῶν πλαγίων οἱ ξύλινοι στῦλοι, ἄλλοι
ἄτλαντες ἀλλ' ἄνοστοι, βαστάζουσι τὴν ἄνω στοάν, τὴν ἐπι-
σημοτέραν.

Γυμνοῦμαι εἰς τὴν ἐπίσημον στοάν, ἐντὸς μικροῦ δωμα-
τίου τοῦ αὐτοῦ ρυθμοῦ καὶ κατέρχομαι εἰς τὴν αὐλὴν περι-
τυλιγμένος τὸ σινδόνι μου καὶ κρατούμενος ἀπὸ τρεῖς ἡμι-
γύμνους ὑπηρέτας. Τὰ τσόκαρα κατὰ ζεύγη εἶνε εἰς γραμ-
μὴν, ἀλλ' εἰς ἐμὲ δίδουσι τὰ ἐπίσημα, ἐνδυμένα δηλαδὴ μὲ
τσόχα κόκκινη καὶ κτυπητὰ ὀλόγυρα μὲ τὰ χρυσᾶ καρφάκια
καὶ εἰς τὸ ὕψος κάπως ὑψηλότερα. Ἀλλά, δὲν ἔξέρω πῶς,
ἠσθάνθημι περισσότερον τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὸν ὀμιχλώδη
θερμὸν ἀτμὸν καὶ τὴν ὑγρὰν ἀτμόσφαιραν. Οὕτως συνω-
δευμένος εἰσῆλθον εἰς τὸν πρόλουτρον. Μία ξυλίνη θύρα μὲ
σιδηρᾶν ὀπισθεν μπάλα, διὰ νὰ κλείη, ἤνοιξε καὶ ἐκλείσεν μὲ
δοῦπον. Ἐδῶ εἶνε μικροτέρα ἢ αὐλὴ καὶ μεγαλύτεραι αἰ-
μαρμάριναι τράπεζαι, θερμαὶ ἀλλ' ὄχι κτ' ἀνυπόφοροι. Εἰς
αὐτὰς κάθηται καὶ τρώγουσι αἱ γυναῖκες. Λουκούλλεια γεύ-
ματα, ἀπὸ τὰ ὅποια ποτὲ δὲν λείπουν οἱ ντολμάδες μὲ τὸ
λάδι, οἱ γελαντζοὶ ντολμάδες. Καὶ ἂν κάπου ἔςε καμμιὰ γωνιά
δύο-τρεῖς κρυφομιλοῦν, μὴ τὰς πλησιάσατε. Κάποιαν θὰ προ-
ξενεύουν. Ἐδῶ εἶνε τὰ rendez-vous τῶν γυναικῶν. Γεύ-
ματα καὶ ὀρεκτικὰ τουρσιά, λεμονάδες καὶ καφέδες ἐπὶ ὤ-
ρας ὀλοκλήρους περνοῦν ἀπὸ χέρι ἔςε χέρι. Ἡ πολιτίσσα
δὲν ἔχει περιπάτους, δὲν ἔχει θέατρα πολλὰ, ἀλλ' ὡς περι-

πατον καὶ θέατρον ἔχει κατὰ μῆνα τὸν λουτρόν της. Καὶ ἂν περάσῃ ἔστω μία ἡμέρα πά! τῆς κυρὰ Ἐλεγκάκης τὸ χορμί ἐμούχλιασε καὶ πάει! Ἄλλὰ καὶ δὲν εἶνε ἐντελῶς παράξενον νὰ ἰδῆτε πῶς τὰ τσόκαρα κατακέφαλα πετοῦν καὶ μὲ τὴν αὐτὴν φορὰν πῶς ἐπιστρέφουν, ἂν κανεῖς γυναικοκαυγᾶς ἐρεθίσῃ τὰς ἀρηϊφίλους ἀμαζόνας μας. Ὅλα αὐτὰ σκεπτόμενος τὰ παιδικὰ μου ἐρρέμβασα ἐδῶ περισσότερο τῆς ἡμισείας ὥρας.

Ἡ δευτέρα ξυλίνη θύρα μὲ τὴν αὐτὴν ὀγκώδη μπάλα καὶ μὲ βαρηχῆεντα γδοῦπον μὲ ὑποδέχεται εἰς τὸν θερμὸν λουτρόν. Ἦδη εἰς μόνος ὑπηρέτης μὲ εἶχεν ἀπομείνει, ἀλλ' οἱ ἀτμοὶ καὶ ἡ πνικτικὴ ζέστη παρ' ὀλίγον νὰ μ' ἀπέπνιγον. Αἱ γυναῖκες κάθηνται ἀπὸ πρωῖας μέχρι τῆς ἑσπέρας καὶ ἐγὼ δὲν εἰμπορῶ οὔτ' ἐπὶ λεπτὰ ν' ἀνθέξω. Ὅταν ἐνέφθην μὲ ψυχρὸ νερὸ διέκρινα τὴν μαρμάρινη γάστρα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ὅπου ἡ μάγος ἐκείνη τῆς ἀναπολήσεώς μου Κίρκη μὲ διέταξε νὰ μὴ λουσθῶ εἰς τὸ ἐξῆς μαζῇ μὲ γυναῖκας. Ἐκ πείσματος ἀνοήτου ἐζήτησα ἐκεῖ νὰ ὑπάγω καὶ ὁ ὑπηρέτης ἀρχίζει νὰ μὲ τρίβῃ. Μὲ ἐξήπλωσεν εἰς τὸ θερμὸν μαρμαρωτόν, μοῦ μαλάσσει τὰς χεῖρας, τὸ στῆθος καὶ τὴν ράχιν, ὅλους τοὺς θωρακικοὺς, δελτοειδεῖς, ραχίτας καὶ μηρικοὺς μυῶνας, μὲ στρέφει δεξιᾶ, ἀναποδογυρίζει τοῦμπαλιν, κτυπᾶ, τραβᾶ, πατεῖ ἐπὶ τῆς ὀσφύος καὶ πλέξας ὀπισθεν τὰς χεῖρας μου πιέζει δι' ὅλου τοῦ σώματός του τὰς πλευράς μου—καὶ ὁ χειρομαλλακτὴς εἶνε μόλις ἐτῶν δέκα ἐννέα—ἐνῶ ἐγὼ ἐγόγγυζα ὁ δυστυχὴς πότε θὰ τελειώσῃ τὸ μαρτύριόν μου. Αἶφνης κτυπᾶ τὰς χεῖρας καὶ μοὶ λέγει «σήκω»! Ἐκάθην κάθιδρως καὶ κατακουρασμένος. Ὅλιγον νερὸ κρῦο προλαμβάνει τὴν λιποθυμίαν μου.

— Θὰ πάρετε λεμονάδα;

— Ὅ,τι θέλεις, ἀλλὰ κάμε γρήγορα καὶ θὰ λιποθυμήσω.

Ὁ θερμὸς ἀτμὸς περισσεύει. Μὲ τὸ ξυλὸν συνέρχομαι ὀλίγον. Μὲ λούει ἀπαξ, δὶς, τρίς καὶ κτυπᾶ ἑλαφρὰ καὶ μὲ τέχνην τὸ χαλκινόν του τάσι· εἰς ὅλον τὸν θόρυβον ἐκεῖνον τῶν τῆδε κάκεισε λουομένων τε καὶ τριβομένων ἢ μυριόστομος ἤχῳ πλαταγοῦσα πολλαπλασιάζει τὰ κτυπήματα καὶ τοῦ νεροῦ τὸ χύσιμον. Ἄλλ' ἐγὼ ζητῶ νὰ ἐξέλθω, πλὴν μοὶ λέγει!

— Δέν σ' ἀφίνω· πρέπει νά σέ σαπωνίσω.

Καί ὁ εὐσταλῆς νεανίας πετᾷ εἰς τὸ νερόν ἐν ἄλλο μεγάλο τάσι. Ἐστάθη ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ νεροῦ ὡσάν νά ἐζύγιζε ἀκόμη τὸ «εὖρον εὖρον» τοῦ προβλήματος τοῦ Ἀρχιμήδους. Μία μεγάλη βύρσα παχυτάτη καὶ μακρόμαλλος μὲ περιλούει ἀπὸ πυκνὴν καὶ ἀφράτην σαπωνάδα. Ἐνθυμήθην πάλιν τὴν μάτ γισσαν ἐκεῖνην καὶ ἐξαπλόνω τὸ χέρι, τεντόνω τὸ πόδι καὶ χύνει ἐκεῖνος τὸ ὀλόθερμο νερό του. Νερό, νερό!

Δέν εἶμαι πλέον εἰς τὸν ἑαυτὸν μου· μὲ ὑποβαστάζουν δύο-τρεῖς καὶ μὲ ἐτοιμάζουν νά ἐξέλθω. Μακρόθεν μόλις διακρίνω τὸ μικρὸν μαρμάρινον καμαρίνι, ὅπου ἐλούοντο αἱ νύμφαι καὶ εἰς τοὺς παλαιούς τοὺς χρόνους ἡ πενθερὰ ἐβεβαιουῖτο διὰ τὸ ἀσημάδευτον τοῦ σώματος τῆς νύμφης της. Ζητῶ νά τὸ ἰδῶ καλλίτερον, ζητῶ ἄλλ' ἀδυνατῶ ἀπὸ τὸν ἱλιγγόν. Μὲ ὀδηγοῦν τώρα χωρὶς νά θέλω, ποῦ; δέν ἤξεύρω. Ὅταν ἐξύπνησα εὐρέθην ἐπὶ κλίνης χαμηλῆς, τυλιγμένος εἰς σινδόνας, ἐνῶ τὸ σῶμά μου ὑπόψυχρος ἰδρῶς εἶχε περιχύσει πλήρης γλυκυτάτης ἐκνευρίσεως.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εὐχαρις καὶ ἐλαφρὸς ἤρχισα νά ἐνδύωμαι. Κατῆλθον τῆς στοᾶς, ἤμην εἰς τὴν ἐξώθυραν καὶ ἠρώτησα ἑμαυτὸν ἂν ἔμεινα εὐχαριστημέης. Ἐμείνα, ἀλλὰ καὶ δέν εἶδα ὅσα ἤθελα νά ἰδῶ.

Φανάριον Κων/πόλεως, 1896.

Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Μ Ω Σ Α Ϊ Κ Ο Ν

* Διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τοῦ χρόνου τὸ φύλλον τῆς μωρέας μεταβάλλεται εἰς ἀτλάζινον ἔνδυμα.

* Εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς ζωῆς ὁ νοῦς εἶνε ἡ πυξίς, τὰ δὲ πάθη οἱ ἀντίπρωροι ἄνεμοι.

* Εἰς τὸ θέατρον τοῦ κόσμου αἱ πρῶται θέσεις εἶνε πάντοτε κατεληγμένα.